

BILTEN

NEDELJA U SVETU ENERGETIKE

Varšavski CO2 pakt

**Poljska elektriprivreda:
Neodrživa cena klimatske politike?**

**TE Marica Istok 2 zahteva
garantovanu prodaju**

**Bloomberg: Rusija u pravu - škriljni
gas u Evropi izgubio bitku sa
konvencionalnim**

**Gasovod Istočni Mediteran:
Neisplativ bez EU podsticaja**

**Magyar Telekom: Neisplativ
gasni biznis**

OVAKO NE IDE

„Novi Varšavski (CO₂) pakt“ - Politico.eu

BRISEL - Rusija i zemlje centralne Evrope govore istim jezikom kada se radi o načinu kako da sprovedu obavezujuće mere smanjenja emisija CO₂ a da nanesu što manje štete svojim energetske privredama, piše **Politico.eu** ispod naslova „Novi

Varšavski pakt (o emisijama)“. Prema ovom portalu, „trik“ kojim se služi „Varšavski CO₂ pakt“ je u tome što ove zemlje „koriste repere iz vremena socijalizma, kada je taj region bio prepun industrijskih zagađivača koji su izbacivali u atmosferu ogromne količine ugljendioksida, a proizvodile robu male vrednosti“... Kako 1990. godina kao osnova za poređenje nije bila predmet velikih pregovaranja prilikom definisanja ciljeva za 2030., ovo pitanje moglo bi se ponovo naći na dnevnom redu na inicijativu nekoliko frakcija u Evropskom parlamentu - poput Evropske zelene partije. Njihov zahtev je da se reperna godina sa 1990. pomeri na 2005.

Poljska električarstva zahteva izradu studije posledica povlačenja viška dozvola za emisije CO₂

VARŠAVA - Poljsko udruženje proizvođača električne energije zatražilo je da se izradi studija posledica sprovođenja predložene reforme tržišta dozvola za emisije ugljendioksida u Evropskoj uniji, kako bi na osnovu toga izračunali efekte realizacije ove klimatske politike po cene struje, objavljuje **Reuters**. Zahtev iz zemlje koja se, zbog strukture svoje elektroprivrede gotovo u celini oslonjena na ugalj, smatra najvećim protivnikom mera namenjenih povećanju cene koštanja dozvola za emisije CO₂, sadržan je u pismu upućenom prošle nedelje iz Varšave Evropskoj komisiji. Procene su da bi najavljeno povlačenje viška dozvola za emisije sa tržišta EU, moglo podići cenu dozvole za emisiju jedne tone CO₂, sa sadašnjih ispod 10 evra, na 50 evra do 2020.

Postignut dogovor o formiranju stabilizacione rezerve dozvola za emisije CO₂

BRISEL - Zemlje članice EU podržale su i formalno prošle srede, 13. maja, dogovor o formiranju, počev od 2019, rezerve za stabilizaciju tržišta ETS dozvola za emisije štetnih gasova postignut nedelju dana ranije između Saveta Evrope i Evropskog parlamenta. Tekst Odluke vezane za uspostavljanje i rad Rezerve za stabilizaciju tržišta (MSR) biće posle revizije pravnika formalno usvojen na jednom od narednih samita Saveta Evrope, **saopšteno** je iz ovog vrhovnog tela EU. Dogovor odobrava da 900 miliona dozvola, koje su lane privremeno povučene sa tržišta ETS-a, ode direktno u rezervu, čime je izbegnut udar koji bi po cene dozvola izazvalo njihovo ranije vraćanje u promet.

Evropske kompanije za cenu ETS dozvole od 30-40 evra?

PARIZ - Cena dozvole za emisiju tone CO₂ od 30 do 40 evra bila bi nivo pri kome bi tehnološke klimatske mere poput zahvatanja i skladištenja ugljendioksida postale ekonomski isplative, rekao je čelnik jedne od vodećih transnacionalnih kompanija za pružanje energetske usluga. Glavni izvršni direktor Veolie, Antoan Frero rekao je da bi evropske kompanije trebalo na narednom globalnom samitu o klimi u Parizu da oko ovoga postignu konsenzus. Frero je dodao da je na januarskom samitu u Davosu cena ETS dozvole od 30-40 evra dobila široku podršku menadžera na tom skupu prisutnih velikih evropskih kompanija. **Reuters**

Bugarska TE Marica Istok 2 zahteva garantovanu prodaju

SOFIJA - Bugarska termoelektrana Marica Istok 2 zahteva od regulatora da joj odobri garantovnu prodaju proizvedene električne energije, piše bugarski list *Kapital* i napominje da sredinom godine ova termoelektrana može da bude oterana na regulisano tržište. Naime, ova državna je zatražila od energetskog regulatora da joj dozvoli da sklopi sporazume sa Nacionalnom elektroprivrednom Bugarske (NEK) za obavezan otkup dela energije koju proizvodi. Prema kompaniji, to je jedna od mogućih mera koje mogu da smanje njene gubitke i jedini način za rešenje problema u narednih nekoliko meseci. U protivnom, kompanija će generisati negativne finansijske rezultate u sledećim kvartalima u ovoj godini i neće moći da servisira svoje obaveze prema dobavljačima i finansijskim institucijama. Kapital objašnjava da je razlog za strahovanje državne termoelektrane povezan sa liberalizacijom energetskog tržišta, što treba da se dogodi do kraja ove godine. Problem je da neki od najvećih proizvođača električne energije, kao što su TE Marica Istok i nuklearka Kozloduj, mogu da izgube deo svojih garantovnih prihoda koje su realizovali od prodaje domaćim potrošačima. Povodom ovoga najviše je ugrožena državna termoelektrana, koja od sredine godine može u potpunosti da se nađe na regulisanom tržištu, gde se cene određuju administrativno.

Mađarski parlament usvojio zakon o energetskej efikasnosti

BUDIMPEŠTA - Parlament Mađarske usvojio je prošle nedelje zakon o štednji energije koji treba da omogući ovoj zemlji da ispuni ciljeve Evropske unije u oblasti energetske efikasnosti. Prema zakonu, potrošnja energije u Mađarskoj trebalo bi da do 2020. bude smanjena za 18%, u skladu sa direktivom EU iz 2012. vezanom za ovu oblast energetske politike. Zakon obavezuje velike kompanije da, počev od narednog decembra, svake četiri godine sprovedu reviziju svog trošenja energije. *Politics.hu*

EU poboljšava nadzor nad budućim ugovorima o uvozu gasa iz Rusije i drugih ne-EU zemalja

BRISEL - Evropska komisija će predstaviti iduće godine predlog za poboljšanje nadzora nad ugovorima koje države članice i njene kompanije sklapaju sa Rusijom i drugim ne-EU snabdevačima prirodnim gasom, kazao je prošlog petka potpredsednik EK zadužen za projekat energetske unije, Maroš Šefčovič. „Mi možemo da predložimo učešće jednog predstavnika EK u pregovaračkom timu (sa eksternim izvoznikom), možemo da predložimo detaljne konsultacije kada takvi pregovori počnu, ili čak možemo razmotriti mogućnost da utvrdimo neku vrstu standarda rada: jedan vezan za međuvladine ugovore i drugi zasnovan na reviziji zakona o bezbednosti snabdevanja gasom, koji će se odnositi na komercijalne ugovore“, precizirao je Šefčovič. *Bloomberg*

Stokholmska arbitraža u tužbama Gasproma i Naftogaza u junu 2016.

STOKHOLM - Arbitražni institut Privredne komore Stokholma očekuje se da u junu iduće godine donese odluku o tužbama koje su jedan protiv drugog pokrenuli pred ovom institucijom ruska i ukrajinska državna gasna kompanija, Gasprom, odnosno Naftogaz Ukraine, objavio je u sredu *Interfaks*. Gasprom traži isplatu zaostaih dugovanja Naftogaza u iznosu od preko 2,4 milijarde dolara, dok Naftogaz smatra da su mu netržišne klauzule u dugoročnom ugovoru sa Gaspromom, u prvom redu famozna odredba po kojoj je klijent dužan da plati i ugovoren, a nepreuzet gas, nanele štetu od najmanje 6 milijardi dolara.

Shell povratio dozvolu da buši na Aljasci

ENKORIDŽ (Aljaska) - Royal Dutch Shell povratio je posle tri godine pauze pravo na bušenja u američkim vodama Arktika, što je odmah izazvalo reakcije ekoloških grupacija koje su svojevremeno izborile suspenziju ovog multimilijarderskog projekta anglo-holandskog kolosa. Federalni američki regulator BOEM saopštio je u ponedjeljak da je odluku o „uslovnom odobrenju“ doneo posle brižljive analize podataka dobijenih od suprotstavljenih strana vezano za bezbednost bušenja po floru i faunu tog najsevernijeg područja SAD. Shell planira šest istražnih bušotina u moru Čukči, severno od Beringovog moreuza. *The New Economy*

POSLOVI

Prvih 15 projekata energetske infrastrukture dobilo EU sredstva

BRISEL - Evropska unija odobrila je prvih 15 zajmova za projekte u oblasti energetske infrastrukture iz dela programa podsticanja objedinjavanja energetskih tržišta 28 zemalja članica. Kako je saopšteno iz Evropske komisije, među primaocima pomoći je i projekat gradnje terminala za utečnjeni prirodni gas u Grčkoj, kome je odobrena pomoć od 1,8 miliona evra za izradu dizajna plana. Bugarska je takođe dobila 279 hiljada evra za izrade studije gradnje tri interne dalekovodne linije, dodaje se u *saopštenju*.

Do sada najveći posao Gasproma u Velikoj Britaniji

MOSKVA/LONDON - Gasprom je u utorak sklopio do sada najveći posao na tržištu Velike Britanije, koji mu otvara vrata dodatnih 15 miliona kupaca među domaćinstvima i u privredi te države. Gasprom je dogovorio produženje i osetno proširenje postojećeg ugovora sa najvećom britanskom javnom kompanijom, energetskim snabdevačem Centrica. Ugovorom je predviđeno da Gasprom do 2021. godine isporučuje britanskom klijentu godišnje oko 4,1 milijardu kubika gasa, umesto dosadašnjih nešto manje od dve milijarde. Gasprom će ovim već zahvatiti udeo od preko pet odsto godišnje potrošnje prirodnog gasa u Britaniji, iako još nije sklopio ugovore sa ostalim tamošnjim klijentima. Britanija je inače godinama proizvodila iz polja u Severnom moru više nego dovoljno gasa za zadovoljenje sopstvenih potreba, dok sada, sa pražnjenjem tih ležišta, mora da iz uvoza pokriva više nego pola od preko 44 milijarde kubika koje godišnje potroši. *AFP/WPCSERBIA*

Studija - drobljenjem škrljaca do 140 milijardi barela nafte izvan SAD

NJUJORK - Studija o neosvojenim ležištima nafte u svetu, koju je u sredu objavila američka konsultantska firma IHS research, pokazuje da su Rusija, Kina, Iran i Meksiko države koje bi imale najviše koristi od primene novih metoda proizvodnje, poput horizontalnog bušenja i hidrauličnog drobljenja, prenosi **Sputnik**. Od procenjenih 141 milijardu barela ovih nekonvencionalnih ležišta, 135 milijardi bi za proizvodnju zahtevalo ove ekološki kontroverzne metode drobljenja, navodi se u studiji. Dve trećine ovog potencijala nafte nalazi se na Bliskom istoku i u Latinskoj Americi.

Bloomberg: Rusija u pravu - škrljni gas u Evropi izgubio bitku sa konvencionalnim

LONDON - Jasno je da proizvodnja gasa iz škrljaca u Evropi ne može da ponovi revoluciju koju je ovaj nekonvencionalni izvor izazvao na tržištu SAD, obarajući cene te sirovine na četiri puta niži nivo od onih u Evropi i omogućavajući uskoro početak masovnog izvoza američkog utečnjelog gasa, piše **Bloomberg** pozivajući se u analizi od 12. maja na iskustva kompanija i ocene eksperata. Majkl Baron, direktor sektora za globalnu energiju u Grupi Eurasia kaže da je problem Evrope u tome što na ovom kontinentu nikada nije dobijena tzv, kritička masa izvora škrljnog gasa da bi se postigle potrebne sinergije i troškovna efikasnost. Gas iz škrljaca će zauvek ostati samo komplementarni izvor energije u Evropi, gde konvencionalni prirodni gas, bilo uvezen cevima iz Rusije bilo drugim putevima, ostaje najjeftinija opcija, konstatuje analitičar Bloomberg-a Filip Čladek.

Najbrži rast potrošnje nafte u Evropi u poslednjih bezmalo 20 godina

PARIZ - Potrošnja nafte u Evropi zabeležila je u prvom kvartalu ove godine rast najbržim ritmom u poslednjih bezmalo 20 godina, podstaknuta slabljenjem evra i niskim cenama sirove nafte, kao i hladnijim vremenom, pokazuju podaci koje je prošle nedelje objavila Međunarodna agencija za energiju (IEA). U svom poslednjem izveštaju o tržištu nafte, IEA je uvećala procenu potrošnje nafte u Evropi u prva tri meseca ove godine za 185.000 barela na dan (bd), na ukupno 13,5 miliona bd. „Ukupan tempo potražnje za naftom u Evropi nije samo najjači u poslednjih blizu 20 godina, nego i premašuje skok nastao po izlasku iz Velike recesije sredinom 2010.“, navodi se u izveštaju. **Reuters**

Oil Market Report

Gasovod Istočni Mediteran - neisplativ za privatni kapital bez EU podsticaja

LONDON - Gasovod Istočni Mediteran (East Med), koji je svojevremeno predložila Grčka javna gasna kompanija (DEPA) kao vezu između te zemlje (preko ostrva Krita) i novootkrivenih velikih ležišta gasa u vodama oko Kipra, nedavno su vlasti Evropske unije uključile u listu Projekata od opšteg interesa (PCI). Gasovod je zamišljen da transportuje godišnje osam milijardi kubika gasa, uz procenjeni trošak gradnje od oko pet milijardi dolara. Ovim bi bila uspostavljena veza između kopnene Evrope i izuzetnog netaknutog gasnog potencijala basena Istočni Mediteran

(Izrael 1,4 biliona kubnih metara - bm^3 , Kipar 1,25 bm^3 i Liban 750 milijardi m^3 - prema procenama izraelskog ministarstva energije). Portal Natural Gas Europe navodi da predviđenih osam milijardi kubika gasa iz predloga DEPA odgovara otprilike količina sadašnjeg kombinovanog izvoza ruskog gasa na četiri najveća tržišta Balkana: Rumunije, Grčke, Bugarske i Srbije. Portal, međutim, konstatuje da, uprkos svemu ovome, potencijalni privatni investitori koje EU planira da privuče kako bi popunili budžet od pet milijardi dolara za projekat East Med ne bi bili u mogućnosti da povrate gro uloženi sredstava. Natural Gas Europe stoga poziva aktere energetske politike u Briselu da nađu načina da zaobiđu prepreke iz zakona o subvencijama privredi i tržišnoj konkurenciji „kako bi velikodušnim isplativim podsticajima učinili projekat ekonomski izvodljivim“.

Bugarska smatra preranim konstatovati da je projekat Južni tok mrtav

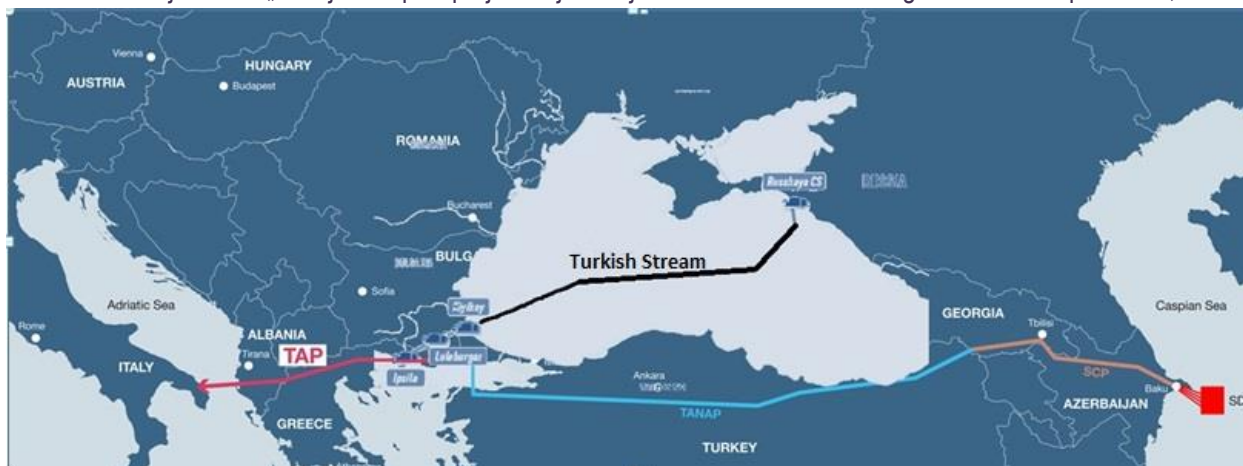
SOFIJA - Bugarska još nije dobila zvaničan odgovor iz Rusije vezan za budućnost gasovoda Južni tok, vezan za

najavu ruskog predsednika Vladimira Putina u decembru da se Rusija povlači iz tog projekta, kazala je ministarka energije Bugarske Temenuška Petkova. „Prerano je reći da je sve gotovo sa Južnim tokom“, rekla je u ponedeljak za domaću televiziju i to argumentovala tvrdnjom da bi realizacija alternativnog projekta gasovoda Turski tok bila skuplja za Rusiju i druge učesnike. Petkova je dodala i da projekt kompanija formirana u Bugarskoj za gradnju deonice Južnog toka kroz tu zemlju nastavlja da radi, jer nema zvaničnog dokumenta iz Rusije koji bi potvrdio gašenje projekta gasovoda Južni tok, prenose **Novinite**.

Ocena Atine da je Transjadranski gasovod neisplativ uznemirila Brisel i Baku

BRISEL - Svi segmenti komercijalnih projekata pre svega podležu sudskoj arbitraži radi zaštite obaveza preuzetih prilikom njihovog sklapanja, rekla je prošle srede ambasadorka Evropske unije u Azerbejdžani Malena Mard domaćoj agenciji **Trend** povodom ocena nove vlade Grčke da bi za ovu zemlju ušesće u projektu Transjadranskog gasovoda moglo biti neisplativo. Stav Atine izazvao je razumljivu uznemirenost u Briselu, jer preči blokiranju realizacije ključnog projekta kojim Evropska unija planira da počne sa planom postepenog smanjenja zavisnost EU od dominantnog snabdevača gasom, Rusije. Dan kasnije oglasio se i ministar energije Azerbejdžana Natig Alijev konstatujući da ocena Grčke nije tačna. „TAP je evropski projekat i ja verujem da će EU znati da odgovori na neke probleme, ako se

oni pojave“, kazao je ministar i - opet izbegavajući da pomene Grčku dodao: „Neke izjave, izrečene nije bitno od koga, nemaju nikakav značaj , pošto imamo međunarodno priznata dokeumenta“. Nova vlada Grčke je u međuvremenu dobila od Rusije ponudu da nadoveže Grčku na projekat rusko-turskog gasovoda sa radnim imenom Turski tok. Njegov projektovani kapacitet gasa koji bi iz Turske bio namenjen tržištu Evrope je bezmalo pet puta veći od kapaciteta TAP-a. Transjadranski gasovod je, naime, poslednji segment tzv. Južnog gasnog koridora, kojim bi od 2019. godine u Evropu prvi put direktno trebalo cevima da stigne 10 milijardi kubika azerbejdžanskog gasa proizvedenog iz druge faze razvoja mamutskog kaspiskog polja Šah Deniz. Transjadranski gasovod preuzima taj gas na granici Turske sa Grčkom, preko koje stiže do Albanije, a odatle ispod Jadrana do krajnjeg odredišta Italije.

Bugarska je za Iran most za energetska tržišta Evrope - Iranski predsednik

TEHERAN - Geografski položaj Bugarske je takav da može poslužiti kao prvi stepenik za iranske ambicije izvoza prirodnog gasa u Evropu, rekao je u četvrtak predsednik Irana. Hasan Ruani je na ceremoniji primanja akreditivnih pisama od novog ambasadora Bugarske u Teheranu rekao da Iran vidi Bugarsku kao sredstvo za ulazak te zemlje na evropsko energetska tržište. Iran je posle Rusije najbogatija zemlja sveta gasom, ali zbog sankcija s jedne strane i još nedovoljno razvijene proizvodnje s druge, kao i nepostojanja puteva snabdevanja, odnosno gasovoda, za sada ne izvozi tu energetska sirovinu u Evropu. U junu se očekuje konačan sporazum o iranskom nuklearnom programu i ukidanje sankcija, pa se ova zemlja sve češće pominje kao jedan od najvažnijih, još neiskorišćenih izvora alternativnog snabdevanja Evrope prirodnim gasom. albawaba.com

Slovenija: Subvencije za OIE lani povećane 10%

LJUBLJANA - Slovenija je prošle godine povećala za 10% subvencije za obnovljive izvore energije, na 130 miliona evra, pokazuju podaci Borzena. Gro sredstava pri tom je otišao na solarne kapacitete (62,6 mil. evra)..Proizvodnja električne energije iz izvora u sistemu subvencija porasla je u prvom tromesečju ove godine 4% u odnosu na isti period lani. **STA**

I Mađarski telekom napušta posao snabdevanja prirodnim gasom

BUDIMPEŠTA - Magyar Telekom objavio je 12. maja da (od jula ove godine) napušta posao snabdevanja domaćinstava prirodnim gasom u toj zemlji, zbog promena uslova poslovanja u ovom segmentu energetske privrede

Mađarske. **Portfolio.hu** navodi da je odluka vodećeg provajdera telekomunikacionih usluga u Mađarskoj očekivana „zbog preoblikovanja maloprodajnog tržišta prirodnog gasa. Portal pri tom ukazuje na seriju vladnih mandatornih smanjenja tarifa kompanija i odluke o formiranju Prve nacionalne komunalne kompanije za snabdevanje potrošača gasom i električnom energijom po cenama u kojima neće biti uračunat profit, već samo sredstva potrebna da zadovolje prostu i proširenu akumulaciju. Premijer Mađarske Viktor Orban je kreator ove nove politike, jer smatra da energiju ne treba posmatrati kao tržišni proizvod, već segment zadovoljenja neophodnih opštih uslova života stanovništva i rada privrede, što podrazumeva da bude pod kontrolom vlade. Takva orijentacija navela je neke od vodećih zapadnih energetskih kompanija da polako izlaze iz Mađarske i prodaju svoje poslove snabdevanja gasom i distribucije električne energije.

Hrvatska vlada pripremila predlog novog ugovora MOL-u oko upravljanja Inom

ZAGREB - Ministar privrede Hrvatske i glavni pregovarač sa predstavnicima mađarskog MOL-a, oko budućeg upravljanja Inom, Ivan Vrdoljak, najavio je da će Zagreb ponuditi Mađarima novi deoničarski ugovor za hrvatsku naftnu kompaniju. On je u izjavi za Reuters u utorak dodao da će predlog, koji nije obrazlagao, biti poslat MOL-u "vrlo skoro". Ranije su hrvatski mediji javili da novi predlog deoničarskog ugovora podrazumeva da MOL imenuje predsednika Uprave, a Hrvatska njegovog zamenika, pri čemu MOL-ov čovek ne bi imao sadašnje dvostruko pravo glasa. Predviđa se i oduzimanje ovlašćenja Odboru izvršnih direktora (koje kontroliše MOL), i njihovo ponovno vraćanje u delokrug mandata Upravnog odbora. **WPCSERBIA**